

MERDEKA

Nr 34 - oktober 2007

ÖSTTIMOR

Information

Östtimor går mot mitten

Östtimors nya koalitionsregering är ett klart steg mot mitten.

När väljarna i Östtimors första riktiga parlamentsval den 30 juni gav Fretilin 29 % av sina röster, så var det ett klart steg mot mitten. I det gamla parlamentet, som ursprungligen valdes som en konstituerande församling 2001, hade Fretilin 58 %.

Koalitionsregeringen leds av det näst största partiet, det nya CNRT, som är ett liberalt parti och deras koalitionsparter är det socialdemokratiska ASDT-PSD samt det liberala PD. Premiärminister är den förre presidenten Xanana Gusmão.

Bakgrund

Eftersom Östtimors författning föreskriver femåriga valperioder, så är årets president- och parlamentsval fem år efter självständigheten 2002 ordinarie val.

Både presidentvalet i april-maj och parlamentsvalet i juni 2007 har naturligtvis präglats av den kris i Östtimor som bröt ut i början av 2006 och vars följder ännu tydligt syns, åtminstone i huvudstaden Dili. En stor

grupp militärer protesterade mot diskriminering inom försvaret. Så småningom avskedades omkring 600 soldater, en tredjedel. De demonstrerade mot avskedandena och i samband med detta utbröt våldsamma kravaller och eldstrider mellan militär och polis med flera döda. Plundring och mordbränder blev vanligt och över 100.000 människor lämnade sina hem och tog sin tillflykt till tillfälliga läger. I samförstånd inkallade den dåvarande presidenten Gusmão och den dåvarande premiärministern Mari Alkatiri utländska trupper för att återställa ordningen. I juni 2006 tvingades Alkatiri att avgå och den dåvarande utrikesministern, Nobels fredspristagare 1996, José Ramos-Horta utsågs till ny premiärminister. Krisen är svår att förstå. Den hade åtminstone tre olika komponenter, gängvåldet med stora slagsmål, överfall och mordbränder - över 2.000 nedbrända hus, motsättningar inom polisen, inom militären och mellan polisen och militären samt den politiska.

Fretilins majoritet i det gamla parlamentet betydde att partiet bildade regering. Alkatiri, som under den indonesiska ockupationen levde i Mocambique, var premiärminister fram till sin avgång i juni 2006. Fretilin kan sägas vara ett vänsterparti.

Några år efter att Gusmão övertagit ledarskapet för det väpnade motståndet mot den indonesiska ockupationen, bröt han med Fretilin 1987, för att ge gerillan

Fortsättning på sidan 4

**Nyheter från Östtimor,
Västpapua, Aceh och Indonesien**

Merdeka & ÖsttimorInformation

Östtimor går mot mitten	1
Redaktören har ordet	3
Sannings- och försoningskommissionens möten avslutade	3
Östtimorprojekt stoppat	6
Välkommen till möte	6
Fortsatt bistånd till Östtimor	7
FN och Östtimor	7
Att vara liten och inklämd mellan två stora...	8
Västpapuadelegation i Israel	9
Ny paraplyorganisation i Västpapua	9
Indonesiens krigsmakt moderniseras med Rysslands hjälp	10
Rysk satellituppskjutningsplats på ön Biak	10
Suhartos kleptokratiska regim	11

A 2007-10-25

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.

Prenumeration 125 kronor för 4 nummer
Lösnummer 35 kronor
Östtimorkommittén
c/o Pollák
Wiboms v 12, 2 tr
171 60 SOLNA
Tel 08-27 24 27
epost pren@osttimorkommitten.se
Plusgiro 1 81 92-5

Merdeka & ÖsttimorInformation

Ansvarig utgivare:
Gabriel Jonsson

Redaktör:
Gabriel Jonsson

Redaktionsadress:
Gabriel Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
redaktor@osttimorkommitten.se
Tel 08-33 62 47

Layout:
Östtimorkommittén

Adresser:
Föreningen ett Fritt Papua
c/o Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
Plusgiro 4 19 12 84-1

Östtimorkommittén
c/o Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
Plusgiro 1 81 92-5

Tryck:
Daus Tryck & Media AB

ISSN Nr: 1402-2559

Annonspriser på begäran

Redaktören har ordet

Mycket glädjande är nyheten från den 27 augusti att Östtimor är ett av de 33 länder som ska få fortsatt utvecklingsbistånd från Sverige. Östtimor hör till gruppen stater i konflikt eller i en post-konflikt, för vilka fred och säkerhet utgör viktiga aspekter av biståndet. Eftersom Östtimor är starkt beroende av utländskt bistånd, får man hoppas att det fortsatta biståndet kan verksamt bidra till att utveckla landet. Det är lika viktigt att förbättra befolkningens levnadsvillkor som det är att skapa förutsättningar för en självgenererande ekonomisk tillväxt som på sikt kan minska beroendet av bistånd.

Den viktigaste händelsen i Östtimor under den senaste tiden är att en ny regering har bildats efter svåra koalitionsförhandlingar. Den nya regeringen får stort utrymme i detta nummer. När president José Ramos Horta i augusti gav uppdraget att bilda ny regering till Xanana Gusmão och hans nybildade parti ledde det till kraftiga protester. Fretilin blev nämligen största parti i parlamentsvalet som hölls den 30 juni och dess anhängare menade därför att partiet borde få bilda regering. Även om önskemålet hade tillgodosetts, hade det dock blivit nödvändigt att bilda en koalitionsregering: inget parti fick egen majoritet i valet. Regeringen har lagt fram ett ambitiöst program för mandatperioden 2007-2012 som, om det förverkligades, skulle kunna medföra stora förbättringar av läget i Östtimor.

Tyvärr är läget fortfarande dåligt på många sätt. Våldet, som präglade den indonesiska ockupationen 1975-1999, finns kvar bland annat i form av gängvåld som delvis har sin grund i arbetslöshet. Straffriheten för

de ytterst ansvariga för våldet 1999 består. Det labila säkerhetsläget är en förklaring till att Östtimors regering vill att FN-närvaron ska fortsätta fram till 2012. FN-chefen Ban Ki-moon skriver i sin rapport från augusti att krisen inte är löst. Som vi rapporterat har krisen negativa effekter på flera områden: en sådan med svensk anknytning är att Lärarförbundets projektarbete i Östtimor tills vidare är lagt på is.

Vid sidan av regeringsbildningen i Östtimor, får korruptionen i Indonesien under Suhartos regering 1966-1998 relativt sett mest utrymme. Suharto blev under dessa år en av världens rikaste ledare. Efter hans fall har försök gjorts för att återbörda tillgångarna utomlands till Indonesien, något som dock inte är så lätt att göra. Vi skriver också om att Indonesien nu ämnar köpa krigsmateriel från Ryssland för att modernisera sin krigsmakt och att landet har upplåtit uppskjutning av ryska satelliter från en ön norr om Västpapua.

I Västpapua är läget oförändrat, med undantag av att en ny paraplyorganisation har bildats för att samla alla krafter som arbetar gemensamt för områdets rättigheter. Det är, såsom förut betonats, svårt att tro på några förändringar på grund av att omvärlden erkänner området som indonesiskt territorium och att det har rika naturtillgångar. Slutligen ska sägas att den positiva utvecklingen i Aceh såvitt mig bekant fortsätter: inga överträdelser mot fredsavtalet mellan Indonesiens regering och Rörelsen för ett fritt Aceh (GAM) från den 15 augusti 2005 har rapporterats.

Gabriel Jonsson

Sannings- och försoningskommissionens möten avslutade

Med Sydafrika som modell upprättade Indonesien och Östtimor 2005 en gemensam sannings- och försoningskommission ("Commission for Truth and Friendship", CTF) med tio medlemmar, varav fem från vardera land. CTF, som höll sina fyra första sessioner i Indonesien varefter den avslutande hölls i Dili 25/9-27/9, kan därför bara ge amnesti för dem som i utfrågningar funnits skyldiga till övergrepp mot de mänskliga rättigheterna. Kommissionen kom till efter att parallella processer hade pågått i båda länderna för att ställa de ytterst ansvariga för våldet 1999 inför rätta och, som tidigare, rapporterats utan nämnvärd framgång. Krav hade också ställts inom och utanför Östtimor för att upprätta en internationell domstol för att ställa förövarna inför rätta. På grund av kommissionens mandat har den kritiserats av människorättsaktivister inom och utanför Östtimor för att befästa straffrihet och därigenom spegla regeringens önskan om goda relationer till Indonesien. Även FN har kritiserat kommissionen (se separat artikel).

Möte i Dili

I samband med mötet i Dili i september, i vilket både ledande politiker, milismän som var för en fortsatt integration med Indonesien och de som var anhängare till självständighet deltog, framfördes återigen kritik från civilsamhället mot CTF. Genom att offrens krav på rättvisa inte har tillmötesgått och de ansvariga för brotten skyddats är kommissionens arbete en "fars". Krav ställdes därför på att upplösa kommissionen (tidigare framförda i maj i år).

Ett alternativmöte till CTF-sessionen hölls den 29 september i Dili. Vid mötet framhölls att CTF varken kan finna sanningen bakom brotten eller befrämja vänskap mellan folken i Indonesien och Östtimor. Man hoppades att medlemmarna i CTF skulle erkänna att deras arbete har misslyckats.

Gabriel Jonsson

Fortsättning från sidan 1

en bredare nationell grund att stå på. José Ramos-Horta, en av grundarna av det socialdemokratiska partiet ASDT i Östtimor, som då var den internationellt mest framträdande av exiltimoreserna, anslöt sig genast till Gusmãos linje.

Fretilins politik under de fem regeringsåren betonar bland annat mer en utveckling av Östtimors oberoende än Gusmãos och Ramos-Hortas. De har arbetat för goda relationer, försoning, med de stora grannarna Indonesien och Australien.

Valresultat

I förra numret av Merdeka & ÖsttimorInformation, nummer 33, finns både en kort karakteristik av de partier som ställde upp i parlamentsvalet och valresultatet.

Fretilin blev alltså med 29 % av rösterna och 21 av de 65 mandaten, åter det största partiet. Men nu utan en egen majoritet, som i det gamla parlamentet. Någon slags koalitionsregering är således nödvändig fram till nästa parlamentsval 2012.

Koalitionsförhandlingar

Tämligen direkt efter valet föreslog president José Ramos-Horta att en enhetsregering skulle bildas. Både Fretilin och CNRT avvisade förslaget och började förhandla om en stor koalitionsregering tillsammans med CNRT:s allianspartier ASDT-PSD och PD. Tillsammans har CNRT, ADT-PSD och PD 37 platser i parlamentet. Fretilin och alliansen enade sig om att bilda regering den 16 juli och fortsatte förhandlingarna om vem som skulle bli premiärminister. Någon från Fretilin eller någon från alliansen?

Naturligtvis ville Ramos-Horta att den nya regeringen skulle vara klar till parlamentets öppnande den 30 juli. Men som vi förutspått så blev förhandlingarna mellan Fretilin lett av Mari Alkatiri, Östtimors förste premiärminister efter självständigheten, och alliansen ledd av Xanana Gusmão, som avslutade sin presidentperiod i maj, mycket svåra.

När förhandlingarna ännu måndagen den 6 augusti inte lett till något resultat gav president Ramos-Horta uppdraget att bilda ny regering till Xanana Gusmão.

Utnämningen utlöste omedelbart kravaller i Östtimor. Denna gång var de som våldsammast i Baucau där byggnader med internationella hjälporganisationers och regeringsorgans kontor sattes i brand. En marknad plundrades också. Minst sex personer skadades.

Regeringens sammansättning

Regeringen består av 12 ministrar och en vice premiärminister. Xanana Gusmão är både premiär- och försvarsminister. De flesta ministrarna är naturligtvis från CNRT, men flera saknar också anknytning till något parti. Gusmão har beklagat att så få av regeringens medlemmar är kvinnor, men bland andra finans-

Xanana Gusmão hos UD i Stockholm den 22 april 2002 tillsammans med Östtimorkommitténs Ann Larsson och FFP:s Thomas Petersson

ministern Emilia Pires är kvinna. Till regeringen räknas också några viceministrar och ett större antal statssekreterare.

Regeringens program

Regeringen har publicerat ett omfattande program för mandatperioden 2007-2012.

Det finns att läsa på engelska på internet, <http://www.laohamutuk.org/misc/AMPGovt/GovtProgramEng.pdf>.

Om vi sammanfattar den övergripande inledningen så tar den upp åtta frågor som regeringen kommer att arbeta med:

- 1 En grundlig reform av statsförvaltningen med syfte att ge den förmåga att effektivt arbeta för det allmänna bästa.
- 2 Medborgarnas friheter och rättigheter, mänskliga rättigheter och tolerans i en demokratisk stat i vilken laglydnad råder.
- 3 Utöver kampen mot fattigdom genom social och ekonomisk utveckling fördjupa och fortsätta arbetet för nationell enhet, fred och demokrati samt kämpa mot korruption och nepotism och förstärka den nationella suveräniteten och internationellt samarbete.
- 4 Jordbruket är en grundläggande del av de ekonomiska och sociala aktiviteterna i Östtimor med stor betydelse för livsmedelsförsörjningen, arbetstillfällena och levnadsvillkoren. Regeringen kommer att vägledas i sitt arbete inom detta område av regional utveckling, miljöhänsyn och utarbetandet av en strategisk plan för produktivitet och uthållighet.

- 5 Regeringen avvisar tanken på ett fattigt land med en befolkning som lever i misär och har mycket pengar i rika länders banker. Regeringen har för avsikt att använda landets naturresurser på ett kontrollerat och effektivt sätt för att förbättra befolkningens levnadsvillkor och investera i landets uppbyggnad. En nationell plan för utvecklingen, som involverar fler än regeringsorganen och politiker, ska garantera transparens i detta. Att utarbeta ett system oberoende av partierna för kontrollen får prioritet.
- 6 En grundläggande fråga är att minska de sociala skillnaderna och främja arbetslösas inkorporering i den nationella produktionen. Det är avgörande för ekonomisk tillväxt och därför för märkbara förbättringar av välståndet.
- 7 Regeringen tror att den privata sektorn är en grundläggande del av den nationella utvecklingen, därför att den skapar välstånd och sysselsättning. Den privata sektorn ska få stöd av staten, särskilt små och medelstora företag med inhemsk produktion, för att skapa fler arbeten. Dessutom kommer utländska investeringar att uppmuntras.
- 8 Regeringen ser skapandet av arbetstillfällen som ett prioriterat mål, särskilt för att sysselsätta unga timoreser ofta ansvariga för landets instabilitet. Politiska åtgärder, kortsiktiga ekonomiska program och projekt för att snabba upp skapandet av jobb och inkomster ska utarbetas. Även yrkesutbildning ska få hög prioritet.

Regeringen har också talat om de problem den vill försöka lösa före årets slut för att återfå förtroende för statens organ:

- Förbättra säkerheten i Dili och hela landet för att säkra återvändandet av dem som lever i läger till sina hem och ge dem hjälp att återta sina tidigare liv.
- Lösa petitionärernas problem genom att analysera och genomföra FN-kommissionens rapport, främja dialogen med F-FDTL och tillämpa åtgärder för social rättvisa.
- Inom ramen för hittills vidtagna åtgärder lösa problemet med Alfredo Reinado och hans grupp under förutsättning att lagarna tillämpas.
- Bidra till landsbygdens utveckling genom att se till att de av den föregående regeringen till distriktschefer utdelade medel används effektivt särskilt för sysselsättning av unga människor.
- Genomföra revisioner av offentliga organisationer för att främja transparent förvaltning och påbörja reformeringen av förvaltningen.
- Främja utvecklingen av den privata sektorn för att snabba upp landets ekonomiska utveckling och skapandet av arbetstillfällen särskilt för unga.

- Snabba upp utbetalningen av pensioner till frihetskämparna och deras arvingar och stifta lagar för socialt skydd av de mest behövande med prioritet för gamla.
- Anta en övergångsbudget fram till årets slut i enlighet med dessa prioriteringar.
- Förbereda en budget för budgetåret 2008 i enlighet med landets verkliga behov med syfte att gå vidare med en nationell utvecklingsplan, som möjliggör en radikal förändring av befolkningens levnadsvillkor, och en övergång till kalenderår som budgetår.

Regeringens vision för 2020 är:

- Ett välmående land i vilket alla timoreser har tillgång till mat, bostad och kläder.
- Ett land i vilket alla barn har tillgång till skolgång och åtminstone går i primärskolor.
- Ett land med låg spädbarnsdödlighet.
- Ett land i vilket hela befolkningen har tillgång till grundläggande hälsovård.
- Ett land i vilket det inte finns plats social och könsbaserad ojämlikhet.
- Ett land med den infrastruktur som krävs för bättre livskvalitet för medborgarna, uthållig utveckling och minskade regionala klyftor.
- Ett land i vilket alla timoreser har lönsam sysselsättning och arbetslösheten är obetydlig.
- Ett land i vilket en kultur av fred, stabilitet och tolerans råder.

Hur kommer det att gå?

För oss här i Sverige med begränsade kontakter med människorna i Östtimor är det ju nästan omöjligt att förutspå hur det kommer att gå. Men vi kan ändå försöka att analysera förutsättningarna.

Fretilin anser att den nya regeringen är olaglig och strider mot konstitutionen, därför att uppdraget att bilda regering inte gavs till Mari Alkatiri som representant för det största partiet. Fretilin kommer inte att samarbeta med regeringen.

Detta är kanske det mest illavarslande. Men betänk att under ockupationstiden var ståndaktighet nödvändig och berömvärd men idag är tolerans och kompromissvilja nödvändiga för att de demokratiska institutionerna ska kunna fungera.

Med tanke på Gusmãos handlande och utsagor under presidentperioden, så kan man anta att den nya regeringen med stöd av president Ramos-Horta kommer att betona försoning och samarbete med Indonesien och Australien i större utsträckning. Det kan komma att belönas med större välvilja "västerifrån" mot regeringen och förvaltningen.

Som i så många utvecklingsländer är arbetslöshet, fattigdom och livsmedelsförsörjning grundläggande problem och regeringens förmåga att tillsammans med biståndsländer, FN-organ och idéella organisationer bearbeta dem, är nog av avgörande betydelse för dess framtid.

Oroligheterna under krisen har åter försämrat infrastrukturen i landet. Vägar, elektricitet, telekommunikation, vatten och avlopp är av största betydelse för utvecklingen liksom utbildning. Förhoppningsvis kan utbyggnaden av infrastrukturen och skolorna dra nytta av landets oljeintäkter. För mig framstår Världsbankens nyliberala politik och språkproblemen - portugisiska som undervisnings- och förvaltningspråk - som hinder på dessa två områden. Kanske är också användningen av USA-dollar som landets valuta ett hinder för att minska fattigdomen.

Gångvåldet - en etikett vi sätter på en stor del av våldet i Östtimor - måste få ett slut. Stora ungdomsgrupper, i ärlighetens namn mest pojkar och unga män, med slangbellor, stenar, stål Pilar, slungor och påkar hotar och misshandlar inte bara varandra utan också "vanliga" människor och anlägger mordbränder. Många vittnar om drogpåverkan, som tar bort spärrarna mot våld, i en

redan våldsam kultur. Det finns också uppgifter om att ungdomarna får betalt för våldet! Som är etniskt och politiskt. Och det är detta som drivit flyktingarna från deras hem och hindrar dem från att återvända. Det är ingen tvekan om att sysslolöshet och arbetslöshet är de främsta bakomliggande orsakerna.

Ett nytt problem landet och regeringen står inför är de omkring 100.000 internflyktingar som under krisen 2006 lämnade sina bostäder och ännu inte återvänt till dem. De bor nu till största delen i provisoriska läger med låg standard. En del har kunnat flytta till provisoriska bostäder. Hur ska de fås att känna sig tillräckligt säkra för att återvända och hur ska de nedbrända bostäderna repareras så att det finns något att återvända till?

Ett annat nytt problem är den före chefen för militärpolisen Reinado, som anklagas för myteri och vapenbrott och fängslades i augusti 2006 och strax därefter rymde med ett 50-tal andra. Reinado har tidvis jagats av de australiska trupperna, men dessa har nu av regeringen beordrats att låta honom vara. Varför? På liknande sätt måste regeringen hantera de från armén avskedade petitionärerna.

Tommy Pollák

Östtimorprojekt stoppat

Läraryrket i Stockholmsregionen tvingas tyvärr att tills vidare lägga projektarbetet i Östtimor på is. Ett arbete som först betydde "bygga ett Lärarnas hus", därefter "vatten till landsbygdens skolor" och nu senast att "återuppbygga Lärarnas hus". De två sistnämnda blev just inget annat än visioner och drömmar som strandade i våld, eld och flyktingläger redan efter planeringsstadiet.

Möjligheterna för att upprätthålla kontakterna med East Timor Teacher's Union (ETTU) genom resor eller korrespondens är så gott som obefintliga och har så varit under en längre tid.

Säkerhetsläget är fortfarande instabilt och någon påtaglig förbättring som vi länge väntat på har inte

infunnit sig. Detta gör att vi i dagsläget inte kan fortsätta projektet som planerat.

Läraryrket måste byggas upp igen, men så länge flera av styrelsemedlemmarna i ETTU sitter i flyktingläger och rövarband härjar på gatorna låter det sig inte göras. Vi kan inte förmedla pengar om vi inte vet eller kan garantera hur eller vart de tar vägen.

Därför avvaktar vi tills läget blir säkert för alla inblandade och vi får rapporter om återuppbyggnad och hemvändande flyktingar.

När detta händer hoppas vi kunna bistå igen.

För Läraryrket i Stockholmsregionen

Thomas Johansson

Välkommen till möte!

Du är liksom alla andra varmt välkommen till Östtimorkommitténs öppna medlemsmöte måndagen den 12 november kl 18-20 i Vasa Realskolas lektionssal 127 B. Sidas Östtimorhandläggare Anette Dahlström, som senast besökt Östtimor i maj-juni,

och Ann Linnarsson, som arbetat två år för UNICEF i Dili, kommer att tala.

Vasa Real ligger i Stockholm med adress Karlbergsvägen 15. Närmaste T-banestation är Odenplan. Många busslinjer har också hållplats vid Odenplan.

Fortsatt bistånd till Östtimor

Biståndsminister Gunilla Carlsson (m) presenterade den 27 augusti regeringens nya strategi för utvecklings-samarbete. Den hade utarbetats av UD med bidrag från Sida och svenska ambassader i våra mottagarländer. Sida bidrog med att ta fram kriterier för länder som ska få fortsatt bistånd. Ett viktigt kriterium är graden av korruption, demokrati och mänskliga rättigheter. Ett annat är att antalet konflikt- och post-konfliktländer inte ska vara fler än att Sverige klarar av att hantera genom närvaro på plats samt samspel mellan bistånd och diplomati. Fred och säkerhet är viktiga aspekter på biståndet till dessa länder.

Färre mottagare - Östtimor kvar

Antalet samarbetsländer halveras från cirka 70 till 33. Östtimor, som ingår i den regionala samarbetsstrategin för Sydostasien under åren 2005-2009, är ett av de länder som får fortsatt bistånd men fokus för strategin ligger på Afrika och Östeuropa. Samarbetsländerna är uppdelade i tre kategorier: mottagare av långsiktigt utvecklingssamarbete (12), stater i konflikt eller i en post-konflikt (12, inklusive Östtimor) och partners för reformsamarbete (nio). För alla länderna gäller att stöd

ges till demokrati och mänskliga rättigheter. För den andra gruppen utbetalas medel till fattigdomsbekämpning samt ges stöd till fredsprocessen och återuppbyggnadsarbetet via FN.

Avsikten är att biståndet till Östtimor ska bidra till framväxten av ett demokratiskt samhälle med respekt för mänskliga rättigheter: utbildning och uppbyggnad av statsförvaltningen är prioriterade områden (före självständigheten 2002 gavs humanitärt bistånd). Ett av de sju länder som Sida ska avsluta biståndet till inom två-fyra år är Indonesien (men selektivt samarbete kan förekomma även efteråt).

Syftet med minskningen av antalet samarbetsländer är att höja kvaliteten och effektiviteten på biståndet medan anslagen blir oförändrade. Sida välkomnar den nya strategin som emellertid inte påverkar humanitärt bistånd, multilateralt bistånd via FN och EU, bistånd som betalas ut via enskilda organisationer samt forskningssamarbete.

Gabriel Jonsson

Fotnot: Underlaget till artikeln kommer från <http://www.sida.se> och <http://www.regeringen.se>.

FN och Östtimor

Som tidigare rapporterats i Merdeka har FN - på gott och ont - spelat en betydelsefull roll i Östtimor även efter självständigheten 2002. På åttaårsdagen den 30 augusti av 1999 års folkomröstning om Östtimors fortsatta status uttalade sig president José Ramos-Horta för fortsatt FN-närvaro fram till 2012 både i form av civil personal och poliser. FN-representanten Atul Khare (från Indien) sade några dagar senare att FN kan komma att stanna kvar i fem år efter att det nuvarande mandatet för United Nations Mission of Support in East Timor gått ut den 26 februari 2008. Förklaringen är att FN behövs för att omorganisera Östtimors säkerhetsstyrkor. Han förklarade att Östtimor är "en ömtålig stat".

Atul Khare förnekade i augusti anklagelser om att FN låg bakom våldet i Östtimor. Han fördömde även våldet som bröt ut efter att Xanana Gusmão hade utnämnts till premiärminister. Som en följd av våldet skadades åtta personer och 70 arresterades. Dagarna innan anklagelserna om att FN låg bakom våldet hade en FN-konvoj attackerats av okända förövare.

Framsteg men krisen är olöst

FN-chefen Ban Ki-moon bekräftade i september att Östtimor hade gjort framsteg sedan krisen 2006 och nämnde att de fredliga president- och parlamentsvalen i år utgör bevis. En vecka senare välkomnade säkerhetsrådet i en resolution den nya regeringen i Östtimor. Resolutionen uttryckte även att alla dispyter måste lösas enbart med fredliga medel.

I generalsekreterarens rapport för perioden 27 januari-20 augusti framkommer att krisen ej är löst. I juli hade han uppmanat FN-tjänstemän - däribland chefen för FN-missionen 1999 Ian Martin - att inte tillmötesgå Indonesiens begäran att ställa upp i förhör inom den sannings- och försoningskommission som landet upprättat tillsammans med Östtimor. Förklaringen är att kommissionen ger amnesti för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

Gabriel Jonsson

Stöd människorna i Papua och Östtimor genom att bli medlem i Föreningen ett Fritt Papua eller Östtimorkommittén. Föreningarna arbetar för att sprida information om Papua och Östtimor. Medlemsavgiften är 150 respektive 200 kronor.

Prenumerera på Merdeka & ÖsttimorInformation. Sätt in 125 kronor på plusgirokonto

181 92-5.

Att vara liten och inklämd mellan två stora...

...kanske inte bara är en nackdel?

Sent en lördag i ett oktoobersvalt Lund samlades en liten tapper skara på Miljöbiblioteket för att ta del av en paneldiskussion om skillnader och likheter mellan Afghanistan och Östtimor.

Det var ett av många seminarier inom ramen för Skåne Social Forum och tanken var att belysa hur två asiatiska nykläckta stater kan förhålla sig till framtiden och omvärlden i skuggan av starka konflikter.

Båda länderna har fått nya konstitutioner precis i början på 2000-talet, båda är och har varit trängda mellan supermakter; USA/Sovjet respektive Australien/Indonesien.

Från Svenska Afghanistankommittén inledde Jenny Anderberg med att visa ett kort bildspel som gav blyt-belysning på läget i Afghanistan just idag. Kvinnors deltagande går framåt, barnadödligheten sjunker, men otryggheten för civila är kanske inte bättre än den var vid den sovjetiska ockupationen eller under de amerikanska bombningarna.

Gudmund Jannisa är Östtimorkännare verksam vid Högskolan i Kristianstad och har flera Östtimorresor bakom sig samt en doktorsavhandling. Han gav en översikt över landets kuvade historia och fantastiska enighet vid folkomröstningen om att bli självständigt från Indonesien.

Bred belysning

Flera intressanta aspekter täcktes under kvällens lopp av de två föredragande och av publikfrågor.

Först kom frågan om religionens roll och kvinnans ställning. Längst väg att gå har nog det islamska Afghanistan, där kvinnans situation hör till de i särklass sämsta i världen. Inte minst tillträde till skola och högre utbildning visar det. Men Jannisa påpekade att den starka roll de timoresiska kvinnorna haft under självständighetskampen hade de sedan fått ge avkall på sedan landet blev fritt och skulle byggas upp....

”Ungdomar, kvinnor, exilgrupper, alla har spelat stor roll i kampen mot en militärt helt överlägsen motståndare. De processer som dessa grupper initierat ger, som jag ser det, en möjlighet till demokratisk utveckling som alltför ofta gått förlorad i många nationer efter befrielsen från de främmande förtryckarna.” skriver han och det verkar vara universellt.

Jag själv, som kvällens moderator, kunde intyga att kvinnorna i det lilla parlamentet så sent som för två år

sedan verkligen törstade efter nätverkande och partiöverskridande utbyten med varandra. Jenny framhöll den ytterst respekterade och dugliga kvinnan i spetsen för Afghanistans Mänskliga Rättighetskommission, som exempel på ett undantag.

Patriarkal struktur

Sammanfattningsvis kom vi fram till att en patriarkal struktur behåller sitt hårda grepp över hela samhället, inte bara i dessa två länder, men att dess dagar nog är räknade.

I politiken i övrigt är det män som styr men med mer (Östtimor) eller mindre (Afghanistan) internationellt svängrum. Hamid Karzai beskylls för att vara en amerikansk marionett och José Ramos-Horta och Xanana Gusmão i rollerna som premiärminister respektive president (nyss ombyta!) har kanske litet större politiskt manöverutrymme gentemot sina mäktiga grannar. Men dock visar det sig att de också håller sig väldigt välvilliga och försiktiga mot dem, och inte ställer så stora krav.

Frågan om ekonomin är väldigt grundläggande för välförhållanden och därmed demokratiuppbyggnad. Afghanistan har råvaror, men de exploateras av olika skäl inte. Opiumekonomin är den mest inkomstbringande, men är samtidigt genomkorrupt och framför allt illegal.

Östtimor saknar egentligen råvaror att basera en ekonomi på, förutom oljan ute till havs. Efter sega förhandlingar med framförallt Australien har man nu ett avtal som går att leva med och som ger inkomster till landet. Det mesta fonderas för framtida behov, medan folk har det illa ställt och klagar på den strategin. Och den betalas dessutom i amerikanska dollar, som är den valuta Östtimor ju valt – vad händer när dollarns värde nu alltmer sjunker?

Stor FN-roll

FN har en stark och påtaglig roll i de båda länderna, men i Afghanistan är det mest de militära insatserna och sammanblandningen med de offensiva amerikanska OEF-styrkorna som når ut till omvärlden. Sanningen är att FNs civila insatser är helt grundläggande och de samordnar alla andra hjälparländer och organisationer som är där för uppbyggnad.

På Östtimor är FN nästan till och med helt detsamma som basen för administration och ekonomi. Tänk bort FN och landet skulle idag kollapsa, så att förlänga mandatet från gång till gång är ett av regeringens främsta önskemål.

Mycket mer togs upp och vidrördes under diskussionen. Det väsentliga är så klart vägen till självbestäm-

mande och respekt, men helst med full internationell uppbackning moraliskt och finansiellt under tiden. Här finns en hel del övrigt att önska. Afghanistan får mindre av givarkollektivet per person, men har desto fler Google-träffar, väsentligt större geografisk yta och större befolkning. Östtimor var en liten bortglömd vrå i världen tills de modigt stälpte av sig det indonesiska vanstyret och slog en omvärld med häpnad och

beundran. Men inte fick så mycket pengahjälp...

Helt klart blev vi klokare, vi som tillbringade vår lördagskväll med detta panelsamtal, men blev vi också mer hoppfulla?

Lotta Hedström, fd styrelseledamot i Östtimorkommittén

Västpapuadelegation i Israel

En delegation från Västpapua deltog i International Christian Zionist Centers fest vid lövhyddohögtiden i Israel i början av oktober. Det överraskade Temple Institute i Jerusalem att delegationen kom med en present av rent guld att användas för att eventuellt bygga om Israels tempel till den allsmäktige.

Under den sista dagen av Sukhothelgen kom delegationen från Västpapua till Tempel Institute och de gav två pund guld (1 pund = 454 gr). Det var guld från deras land. Desutom gav de en stor summa pengar i kontanter, rapporterade *Israel National News*.

Delegationens ledare förklarade att de därmed fullgjorde vad som står i Bibeln i Sakarjas bok 6:15, det vill säga att utläningar från fjärran land ska komma att bygga om templet i Jerusalem.

I många år har Temple Institute samlat in pengar för att eventuellt bygga om templet. De har redan kompletterat med ett stor antal föremål av guld och silver. Det behövs också instrument och dräkter (religiösa). Papuanerna understryker att guldet som de gav ska användas för dessa ändamål.

Hendrik Amahorseja

Ny paraplyorganisation i Västpapua

Det senaste som hänt inom den västpapuanska frihetsrörelsen är att den nya organisationen The West Papua Coalition for National Liberation (WPCNL) bildats. Syftet med denna paraplyorganisation är att samla alla krafter och organisationer som kämpar gemensamt för Västpapas rättigheter. OPM, som från början kämpat mot den så kallade integration som trädde i kraft genom Indonesiens övertagande av Västpapua från Nederländerna på 1960-talet, är med i WPCNL.

OPM menar att integrationen inte ägde rum i enlighet med internationell praxis, det vill säga genom en folkomröstning baserad på att en man har en röst såsom var avsikten i avtalet mellan Indonesien och Nederländerna om Västpapua som undertecknades under FN-tillsyn i New York 1962. Vad Indonesien gjorde var att de samlade 1.000 bychefer i en barrack isolerad från allmänheten. Bycheferna indoktrinerades under två veckors tid i syfte att de skulle rösta för en integration med Indonesien. Efteråt meddelade den indonesiska

regeringen att det västpapuanska folket hade uttryckt sin önskan att bli en del av Indonesien.

Uttalande

I WPCNL:s uttalande kan man bland annat läsa följande: Vi, de enade ledarna för Västpapua, står under en paraplyorganisation och uppmanar Indonesiens regering att helt återställa det västpapuanska folkets civila, politiska, ekonomiska och kulturella rättigheter. Med andra ord kräver de att få bilda en självständig stat.

WPCNL har skickat ett brev till Indonesiens regering om att hålla samtal i ett tredje land under ett erkänt internationellt organ, men det sägs att Jakarta vill att samtalen ska äga rum i Indonesien. Hur det gått i detta ärende har ännu inte meddelats.

Generalsekreterare i WPCNL är dr John Ondawame. Ett representationskontor finns i Port Vila i Vanuatu.

Hendrik Amahorseja

Östtimorkommitténs webbplats har adressen www.osttimorkommitten.se. Där finns den här tidskriften och en mängd annat material om Östtimor, bland annat länkar till andra webbplatser med Östtimormaterial. Vi lägger också fortlöpande upp översatta nyhetsnotiser om Östtimor, och i viss utsträckning Aceh, på webbplatsen. Du kan lätt se vad som tillkommit på webbplatsen sedan sist genom att klicka på *Nytt på webbplatsen* i högerspaltens meny. I den kan Du också välja *Nyheter* för nyhetsnotiserna.

Indonesiens krigsmakt moderniseras med Rysslands hjälp

På grund av protester runt om i världen mot invasionen och ockupationen av Östtimor 1975 samt de kontinuerliga och systematiska brotten mot de mänskliga rättigheterna både i Östtimor och Indonesien under Suhartos militärregim bestämde sig några västerländska stater som tidigare hade varit viktiga vapenleverantörer till Indonesien för att tills vidare begränsa sina leveranser eller inte sälja krigsmateriel och reservdelar. USA var ett av de länder som införde vapenembargo mot Indonesien.

Efter general Suhartos avgång 1998 var stora delar av krigsmaktens utrustning i mycket dåligt skick, delvis beroende på embargot mot försäljning av vapen och reservdelar men också på grund av att Indonesien hade brist på pengar.

Tidigare relationer

Relationer mellan Indonesien och dåvarande Sovjetunionen hade etablerats redan på 1930-talet, då Sovjet gav stöd till befrielsekampen mot den holländska ockupationsmakten. Generellt var det bara politiskt och diplomatiskt stöd. Efter att Indonesien hade erkänts som en självständig stat, började Sovjetunionen under särskilt 1950-talet att förse den indonesiska krigsmakten med vapen.

Situationen förändrades drastiskt när general Suharto tog makten genom den blodiga statskuppen natten mellan den 30 september och 1 oktober 1965. Handeln och de diplomatiska kontakterna mellan Indonesien och Sovjetunionen och dess allierade länder i Warszawapakten trappades ner till en mycket låg nivå, och så var det under hela Suhartos regeringstid. Men successivt ersattes krigsmateriel från Sovjet och Warszawapaktens med utrustning från USA, Storbritannien, Frankrike och även från Israel som Indonesien inte hade diplomatiska

relationer med. I början av 1990-talet efter återföreningen av de två tyska staterna köpte dock Indonesien 30 stycken krigsfartyg från det före detta DDR.

Krediter från Ryssland

Den 6 september 2007 på vägen till Asia Pacific Economic Cooperations (APEC) toppmöte i Sydney gjorde president Vladimir Putin ett kort besök i Jakarta. Under sitt besök träffade han president Susilo Bambang Yudhoyono, och de två undertecknade ett "handels- och investeringsavtal" mellan Ryssland och Indonesien motsvarande en miljard USA-dollar. Ryssland ska investera i sektorer såsom bauxit, aluminium, olja och gas i Indonesien.

Utöver detta handels- och investeringsavtal har Ryssland lovat att ge en lågräntekredit värd en miljard dollar. Syftet är att modernisera Indonesiens krigsmakt med ryska vapen. Indonesien ska bland annat kunna köpa ryska militärflygplan av typ Sukoi 27 och Sukoi 30, ubåtar av typ Kiloklass, krigsfartyg och pansarfordon.

Reformering av försvarsmakten

Förhoppningen efter general Suhartos avgång från presidentposten var att Indonesiens krigsmakt skulle reformeras enligt demokratiska spelregler. Denna förhoppning har inte infriats. Försvarsmakten spelar fortfarande en stor roll i samhället. Från de lägsta nivåerna inom statliga institutioner till de högsta befattningarna inom regeringen sitter militärer utan uniform, det vill säga dem som ska pensioneras. Krigsmakten äger många företag inom olika verksamheter. Kravet att försvarsmakten ska stå under civil kontroll har icke uppfyllts.

Hendrik Amahorseja

Rysk satellituppskjutningsplats på ön Biak

Ön Biak ligger norr om Västpapua. Det sägs att öns geografiska läge är idealiskt för att skicka ut satelliter till yttre rymden, den ligger ju nästan på ekvatorn. Det har stor betydelse att utnyttja jordens rotationshastighet för att spara bränsle, säger det ryska utrikesdepartementets talesman, Yuri Thamrin.

Överenskommelsen att använda Biakflygplatsen undertecknades av presidenterna Susilo Bambang Yudhoyono och Vladimir Putin när de var i Kuala

Lumpur, Malaysia, på APEC:s toppmöte den 14 december 2005. Betydelsen av att använda Biaks flygplats för ryska satellituppskjutningar framhövdes när överenskommelser om handel, investeringar och vapenköp undertecknades under Putins besök i Jakarta i början av september 2007.

Uppskjutning 2010

Uppskjutning av satelliter beräknas äga rum år 2010.

Två företag är involverade i uppskjutningarna, nämligen det ryska företaget Air Lunch Aerospace Corporation och det indonesiska PT Alai (Air Lunch Aerospace Indonesia). Man hoppas kunna skjuta upp 100 satelliter per år till 2020.

Det var den japanska armén som först byggde flygplatsen under andra världskriget. Efter deras tillbakadragande byggdes det om av de allierade makterna för att genomföra offensiver norrut till det ockuperade Filippinerna, Taiwan och Japan för att få slut på kriget.

Protester mot satellituppskjutningen

Enligt den indonesiska tidningen *Suara pempbaruan* (071008) demonstrerade den 4 oktober Biaks befolkning mot användningen av öns flygplats för att skjuta upp ryska satelliter. Demonstrationen leddes av sex klaner

som hävdar att marken enligt traditionella lagar tillhör dem.

Demonstranterna angav följande skäl för sina krav:

1. att marken omkring flygplatsen tillhör lokalbefolkningen
2. att lokalregeringen inte har givit tillstånd till centralregeringen att hyra ut lokalbefolkningens mark
3. att överenskommelsen mellan Indonesiens regering och Ryssland angående rättigheter, säkerhetsgarantier, kompensation samt ersättning slöts utan lokalbefolkningens godkännande.

Ungefär 2.000 människor deltog i demonstrationen.

Hendrik Amahorseja

Suhartos kleptokratiska regim

Korruption är ett global fenomen. Nästan alla länder har problem med korruptionen. Vissa länder har dock mer problem än andra, däribland Indonesien. Enligt Transparency International Global Corruption Report 2006 låg Indonesien på plats 130 medan länder som har mindre problem eller nästan inga alls befinner sig i toppen på listan, Finland som nummer ett och Sverige på sjätte plats. Situationen i Indonesien påminner om en obotlig sjukdom. Den bästa illustrationen av korruptionen i landet ger *Asia Time* den 19 augusti 2006. Tidningen skriver bland annat: "I Indien äger korruption rum under bordet, i Kina på bordet, medan den i Indonesien äger rum tillsammans med bordet."

Korruptionens framväxt

Inte lång tid efter att världssamfundet hade erkänt Indonesiens självständighet i december 1949 blev alla holländska företag som i århundraden hade styrt Indonesiens ekonomi nationaliserade av fackföreningarna. I stället för att låta bara dem som jobbade på företagen fortsätta driva dem vidare, övertogs företagen av militära funktionärer på alla positioner och nivåer. Konsekvensen blev att de flesta företag kom att gå med förlust och att landets ekonomi försämrades. Detta berodde dels på okunnighet om hur man driver företag, dels på växande korruption.

General Suhartos era

General Suharto kom till makten genom den mycket blodiga militära statskuppen den sista september 1965. Så fort han hade säkrat sin makt, öppnades landet för utländska investeringar. Krediter från utländska banker och finansiella institutioner strömmade in. Stora investeringar gjordes för att exploatera landets naturtillgångar. Ekonomin började växa. Vissa bedömare började använda benämningen "tigerekonomi" på Indonesien. Det är annars en populär term för att be-

skriva den ekonomiska utvecklingen i Sydkorea, Taiwan, Hongkong och Singapore samt naturligtvis också Japan med sin mirakulösa utveckling i slutet av 1950-talet.

Indonesiens ekonomiska tillväxt åtföljdes av utbredd korruptionen. Frågan är vad som dominerade. Den mest spektakulära händelsen var under oljekrisen i mitten av 1970-talet, då Indonesien var det största oljeexporterande landet öster om Persiska viken i Asien. På den tiden gjorde alla oljebolag i världen enorma vinster men ett bolag var nästan bankrutt - det statliga indonesiska Pertamina. Det uppvisade förluster på tio miljarder USA-dollar. Hittills har ingen av de ansvariga för förlusten ställts inför rätta eller förklarat hur det kunde bli så.

"Madam Fiffy"

Tidningen *International Herald Tribune* skrev den 22 december 1982 att enligt en västerländsk diplomat "har Suharto sina fingrar i varje paj. Han tar kommission från allting han kan få." Samtidigt var Suhartos fru mycket känd bland allmänheten under smeknamnet "Madam Fiffy". Fiffy är en förkortning av fifty-fifty, med andra ord betyder det 50%. Det sägs att av varje investering i ett projekt krävde hon 50% i kommission.

Suhartofamiljen har stora egendomar i olika sektorer både inom landets gränser och utomlands.

Time (Asia Edition) publicerade den 24 maj 1996 en artikel med rubriken "The Family Firm". Artikeln uppskattade Suhartos och hans familjs nuvarande tillgångar till 15 miljarder dollar. Totalt har de under sin tid vid makten lagt beslag på 73,24 miljarder dollar. Med så mycket pengar kunde de köpa nästan allt, inklusive jet-flygplan, juveler, rancher och fastigheter. En händelse, som enligt *Time* väckte Treasure Departments i USA uppmärksamhet, var transfereringen av nio miljarder

B

Porto betalt

Avsändare:
Östtimorkommittén
c/o Pollak
Wiboms väg 12
171 60 SOLNA

Kom ihåg att anmäla adressändring.

dollar i Suhartos namn från en bank i Schweiz till Österrike i juli 1998.

Suharto stämde Time

Publiceringen av artikeln gjorde att Suharto och hans familj stämde *Time*. Detta accepterade inte domstolen på grund av att stämningsansökan saknade bevis, men i september 2007 överklagade familjen det tidigare domstolsbeslutet. I den domstol som nu behandlade ärendet var nästan alla domare officerare. På grund av detta kan man säga att frågan inte behandlades av en civil domstol utan av en militär. Resultatet av överklagandet blev att *Time* fanns vara skyldigt och måste betala 100 miljoner dollar i böter. Den 15 oktober sade en av Suhartos advokater, Felix Juan Tampubolong, till journalister att de håller på att förbereda dokument för att få pengarna från *Time*. Huruvida *Time* ska betala eller driva saken vidare återstår att se.

Tidigare har vissa grupper försökt att ställa Suharto inför rätta och de kom långt med stämningsansökan. En gång bad hans advokat åklagaren att inte invända det indonesiska språket utan det javanesiska överklassspråket "Kromo Inggil". Anledningen var att om han hörde utfrågningen på indonesiska så skulle hans blodtryck gå upp. Det vore inte bra för hans hälsa och skulle kunna leda till att han hastigt dog. Domstolen blev tvungen att anlita tolk. Utfrågningen gick inte vidare på grund av Suhartos hälsotillstånd och höga ålder.

Stolen Assets Recovery (StAR) och Suharto

FN har infört en konvention mot korruption som kallas "United Nations Convention against Corruption" (UNCAC) och som har ratificerats av mer än 80 länder. FN har tagit initiativ till "Stolen Recovery Assets" (StAR). Enligt StAR:s tabell 1 - "Estimated Funds allegedly Embezzled From 9 Countries" - är Suharto den mest korrumpierade ledaren i världen. StAR

beräknar att Suharto under sin tid som president 1966-1998 förskingrade mellan 15 och 30 miljarder dollar.

När StAR:s nyhet kom ut, flög Indonesiens president Susilo Bambang Yudhoyono (SBY) omedelbart till New York för att delta i FN:s generalförsamlings årliga möte och vid sidan om mötet samtala med Världsbankschefen Robert B Zoellick om de pengar Suharto stoppat undan utomlands. När presidenten återvände till Indonesien förklarade han för journalister att Världsbanken inte hade några data angående Suhartos gömda förmögenhet. Förmodligen menade han att det inte fanns någon anledning att undersöka huruvida Suharto ska ställas inför rätta eller om han och hans familj borde få behålla pengarna. Det är oklart om Indonesiens regeringen har börjat vidtaga åtgärder för att få tillbaka de förskingrade pengarna. Tidningen *Tempo Interaktif* skrev den 13 oktober att Anwar Nasution, chef för Badan Pemeriksa Keuangan (riksrevisionsverket), har sagt att det nu är svårare att undersöka misstanken om ex-president Suhartos tillgångar genom korruption än det var under Habibies regering, eftersom pengarna nu har tvättats många gånger.

Efter Suhartos fall

När Suharto avgick 1998 uppgick Indonesiens utlandsskuld till nästan 230 miljarder dollar, det vill säga nästan 1,000 dollar per invånare. Ekonomin var dålig, arbetslösheten hög och fattigdomen utbredd. Den nuvarande regeringen hävdar att den ska bekämpa korruptionen. Många människor har ställts inför domstol, men det är bara de som varit inblandade i fall där det rör sig om förhållandevis små summor. Det har inte vidtagits konkreta åtgärder för att ställa de riktigt stora bovarna som Suharto och hans kompanjoner eller officerare inom armén inför rätta. Man kallar regeringens politik mot korruption "tebang pilih" vilket på svenska betyder en "selektiv politik".

Hendrik Amahorseja